

Excursie Peellandse Molenstichting 2018

Dit jaar gaan leidt de jaarlijkse excursie van de Peellandse Molenstichting naar België. Hoewel er veel interessante en mooie molens staan, is het al weer behoorlijk lang geleden dat we daar waren, in 2007 voor het laatst. We zijn er in geslaagd een vijftal mooie molens te vinden; op vier ervan zijn we nog niet eerder geweest. Een molen, de Toremansmolen in Arendonk, is 37 jaar geleden al eens bezocht door onze Sichtung.

De Toremansmolen, Arendonk

foto: touristeninfo Arendonk

In 1356 kreeg de abdij van Postel toestemming van de hertog van Brabant om een houten korenwindmolen te bouwen. Zoals veel molens is overkomen, is ook deze molen een aantal malen verplaatst, omgewaaid en uiteindelijk in 1809 vervangen door de molen die er nu nog staat.

De molenaarsfamilie Raeymakers kwam in 1854 op de molen en kocht de molen in 1869. Deze familie bezat meerdere molens en deze molen had in het dorp de bijnaam "die van de Toreman". Na verloop van tijd werd de molen dan ook Toremansmolen genoemd.

In de kelderruimte werd in 1859 een olieslagerij ondergebracht. De olieslagmolen deed dienst tot 1946 en de graanmolen tot 1951. De laatste beroepsmolenaar was Laurent Raeymakers.

De molen is na beroepsmatig gebruik een aantal malen gerestaureerd en is nog helemaal maalvaardig. Jammerlijk genoeg is dat deze unieke koffiepotsmolen in 1995, ondanks hevige verzet, volledig werd ingebouwd en zo van windvang beroofd. De molen heeft twee koppels kunststenen met een concentrisch zwaaiwand scherpstel en een sleepluiwerk. De kollergang is van blauwe steen, de eiken slagbank is 2,60 mtr. lang. Het is de enig overgebleven houten achtkante bovenkruier en zetelkruier van de provincie Antwerpen. Hij is ook uniek als graan- en oliemolen in een houten achtkant.

De Stermolen, Eksel

foto: Wikimedia Commons

De molennaam is afkomstig van de geschilderde windroos op een zijweeg van de molenkast. Deze stervormige roos werd al voor de eerste wereldoorlog aangebracht, maar de benaming 'de Stermolen' kwam pas vanaf de jaren 1960 in omloop.

Het octrooi voor het bouwen van een windmolen in het gehucht Hoenrik werd in 1659 verleend door prinsbisschop Gerard van Groesbeek. Deze eerste windmolen werd op 20 maart 1886 door brand vernield en niet meer opgebouwd. Iets verderop werd in 1901 de huidige standerdmolen geplaatst. Deze molen kwam uit

Henegouwen, dicht bij de Franse grens en werd per spoor overgebracht naar Eksel. De molen dateert oorspronkelijk uit het begin van de 18e eeuw.

De laatste beroepsmolenaar op de Stermolen was Mathieu Helsen, die in 1920 op veertienjarige leeftijd als molenaar begon en tot in 1970 op deze molen heeft gewerkt. In de laatste 15 jaar, van 1954 tot 1970 heeft hij met slechts één roe gemalen. De onderste einden van de roede waren half verdekkerd, met stroomlijn aan de achterzijde. De zeilen waren zwart getaand en zijn op het laatst vervangen door plastic zakken! Er werd vooral veevoer gemalen, maar af en toe ook wat boekweit dat in zakjes van 1 kilo werd verkocht.

In 1973 werd de molen verkocht en zou naar Asten verplaatst worden ter vervanging van de in 1970 afgebrande en later toch weer opgebouwde standerdmolen. Door protest van de inwoners van Eksel, ging dit plan echter niet door en later is de molen ter plekke opnieuw weer opgeknapt.

Er zijn 2 steenkoppels aanwezig: een koppel blauwe - en een koppel kunststenen. De roeden zijn van het fabricaat Verhaeghe, de buitenroede uit 1946 en de binnenroede uit 1984, ze hebben een lengte van 24 meter. De gietijzeren askop is van het merk van Aerschot.

De Napoleonsmolen, Hamont

foto: Kempenbroek Molens

Deze molen werd in 1804 gebouwd door een vennootschap van zeven ondernemers. Duidelijk is te zien dat de molen uit een rijke beurs werd gebouwd: een zeer goede kwaliteit metselwerk en gave, goed afgewerkte balken onder alle zolders. Deze molen was een bergmolen. Naar alle waarschijnlijkheid was de berg ommuurd en was deze muur met bogen met intandingen verbonden met de romp.

In 1867 werd de molen cilindrisch verhoogd, zodat dezelfde kap gebruikt kon worden. De verhoging was nodig om een bijgebouw tegen de molen aan te kunnen bouwen waarin een olieslagerij werd geïnstalleerd. De olieslagerij zelf is afkomstig van een rosmolen, hetgeen te zien is aan een schuine inkeping in de steenspil van de pletstenen.

Het op de wind laten werken van het olieslagwerk is tamelijk ingewikkeld aangebracht via een aparte verticale spil die door de luitafel (uitgevoerd als rondsel) wordt aangedreven. Door die spil wordt vervolgens onder in de molen, via een haakse overbrenging, het olieslagwerk aangedreven. Dit kost zoveel kracht dat er alleen bij een flinke wind olie geslagen kan worden.

De molen heet pas sinds kort Napoleonsmolen, vroeger werd de molen aangeduid naar de eigenaar: de Mathijssenmolen en later de van Breemolen. Vanaf 1968 is de molen tijdelijk ingericht geweest als café, maar dat was natuurlijk niet warm te stoken in de winter. De inrichting van de molen is een koppel 17der kunststenen, wind aangedreven en een koppel 16der kunststenen dat elektrisch wordt aangedreven. Verder is er een haverpletter, kollergang, vuring, slagbank en koekenbreker.

De Bemvoortsemolen

De Bemvoortse of Bemvaartsemolen is een onderslag watermolen in de Dommel, vanaf de bron van de Dommel gerekend de vierde molen. De molen is vóór 1259 gebouwd, omdat hij in dat jaar al werd verkocht aan de abdij van Floreffe, die tot aan het einde van de 18e eeuw de eigenaar bleef. Door de Franse revolutionairen werd de molen als 'nationaal goed' verkocht aan Jan Valenteijns, het proces van verkoop herhaalde zich vaak totdat in 1987 Pierre Withofs de

foto: Erfgoed-Be

molen kocht. De molen heeft een gietijzeren gangwerk en is eigenlijk maalvaardig, maar heeft een kapotte muur in de watergang, waardoor hij op dit moment niet kan malen. Op de maalzolder staat een buil. Op de steenzolder staan drie steenkoppels en twee haverpletters. Er is een elevator en een sleepluiwerk. Begin 2009 is de molen door de vereniging Levende Molens Noord-Limburg en de leerling-molenaars van Overpelt weer helemaal in orde gemaakt.

Sint Antonius Abt, Borkel

foto: molendatabase

De molen werd in 1865 gebouwd door Theodorus van Driel en heeft in 120 jaar 12 eigenaars en molenaars gehad totdat de gemeente Valkenswaard eigenaar werd in 1987. Het is een ronde stenen beltmolen, waarvan de helft van de belt is afgegraven en vervangen door een malerij/pakhuis.

Het wieksysteem is een aantal keren gewijzigd, van Oud-Hollands naar een door van Bussel aangepast Dekker-systeem, naar Oud-Hollands en uiteindelijk sinds 2017 weer Dekker.

Er is een deels losse, deels vaste Vlaamse vang van vier stukken. De inrichting heeft een koppel 16der en een koppel 17der kunststenen, een graanpletter, een reguleur en een centrifugaalbuil.

In 2009 kreeg de molen een grondige opknopbeurt, waarbij de kenmerkende grijze boogjes boven de ramen opnieuw werden aangebracht.

*Wij menen een mooie tocht voor jullie te hebben uitgezet en hopen velen van jullie te zien op **zaterdag 26 mei a.s.** Het vertrek is om 08.00 bij de Oostenwind in Asten, waar we omstreeks 17.30 weer terug zullen zijn.*

De kosten bedragen: € 35,- voor vrienden van de Peellandse Molenstichting en € 40,- voor introducés, contant in de bus te voldoen.

Opgave uiterlijk zaterdag 19 mei a.s. bij de secretaris Jan Tielemans, e-mailadres: secretaris@peellandsemolenstichting.nl of Schutsstraat 22, 5737EW, Lieshout